

20. 6. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Styk s rodičem proti vůli nezletilého dítěte v judikatuře Ústavního soudu

„Podle čl. 32 Listiny je péče o děti a jejich výchova právem obou rodičů, stejně tak děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči od obou rodičů. Přitom však nesmí být opomenuto, že i nezletilý musí být chráněn před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života ve smyslu čl. 10 odst. 2 Listiny.“ (III. ÚS 1033/23). Proto je v rámci řízení dotýkajícího se zájmů dítěte třeba, aby mu bylo umožněno svobodně vyjadřovat své názory, kterým je nutné věnovat patřičnou pozornost. To plyne z Úmluvy o právech dítěte (čl. 12 odst. 1).[1]

Stejně tak mají soudy postupovat s ohledem na jeho nejlepší zájmy. Z těchto dvou podmínek Ústavní soud dovozuje, že *„při nalézání nejlepšího zájmu dítěte jsou obecné soudy povinny v každém konkrétním případě pečlivě vážit, jak se do něj promítá stanovisko dítěte. S jeho přibývajícím věkem a s jeho narůstající rozumovou a emocionální vyspělostí bude přitom jeho přání pro výsledný nejlepší zájem čím dál více určující.“* (III. ÚS 1318/22)

Je tomu tak proto, že participace dítěte na rozhodování v záležitostech, které se ho dotýkají, je projevem respektujícího přístupu k dítěti jako k subjektu práv. *„Čím bude totiž dítě starší (a čím budou jeho schopnosti rozvinutější), tím větší měrou bude svobodně určovat směr své životní cesty bez jakéhokoliv donucovacího zásahu z vnějšku a tím více svých záležitostí bude moci rozhodovat samostatně, tj. obsah jeho nejlepšího zájmu bude čím dál více determinován jeho názorem.“* (III. ÚS 1318/22)

To platí jak v řízení o úpravě péče o nezletilého a v řízení o úpravě styku s ním, tak i při vynucování takového rozhodnutí, pokud dítě s jedním z rodičů kontakt odmítá. Právě situace, kdy se nezletilé dítě nechce stýkat s nerezidentním rodičem, je opakovaně řešena v rozhodovací praxi Ústavního soudu, kterou se zabývají a systematicky třídí následující odstavce.

Stěžejními hledisky jsou věk a rozumová a emocionální vyspělost nezletilého dítěte.

Názor Ústavního soudu

„Na rozdíl od rozhodování o svěřeni dětí mladšího věku do péče jednoho z rodičů, kdy lze mít za to, že lze v případě nerespektování jejich přání dosáhnout nápravy jejich vztahu k druhému rodiči, tedy kdy je rozhodováno v jejich nejlepším zájmu v rozporu s jejich přáním, nelze očekávat od nezletilého ve věku šestnácti let, který se od svých desíti let odmítá se stěžovatelem stýkat, že by byl jakýmkoli soudním rozhodnutím "donucen" ke styku se stěžovatelem, tím méně pak k tomu, aby strpěl své svěřeni do péče stěžovatele. Proto i judikatura Ústavního soudu stojí na stanovisku, že u starších dětí, které jsou již schopny formulovat svá přání a představy o dalším soužití s rodiči, je třeba přihlídnout především k jejich přáním, zvláště pokud korespondují se závěry zjištěnými dokazováním a podloženými stanoviskem opatrovníka.“ (III. ÚS 1033/23)

Totéž platí i tehdy, odmítá-li nezletilý kontakt s rodičem i navzdory pravomocnému rozhodnutí, které právo styku odmítanému rodiči zakládá. K tomu Ústavní soud uvádí, že *„lze předpokládat, že nezletilé dítě ve svých třinácti letech již dokáže o následcích svého jednání uvažovat, a lze tedy přijmout tezi, že je schopno samo posoudit povinnost uloženou soudem matce, jakož*

i charakterizovat svůj vztah k otci, byť s přihlédnutím k jeho věku. To vše za podmínky, že matka (...) skutečně nijak negativně neovlivňuje vztah syna a otce, a naopak působí tak, aby ke splnění povinnosti došlo.“ (III. ÚS 3462/14)

Vlastní názor dítěte prostý jakéhokoliv vnějšího vlivu od druhého rodiče je tak stěžejním hlediskem. Tento druhý rodič by tedy neměl dítěti v kontaktu bránit, ale naopak jej podporovat. Zároveň je ovšem pravdou, že „**výchovné působení rodiče na dítě, a to i ve smyslu rozhodnutí soudu o výchově, nikdy nesmí překročit racionální mez a mělo by respektovat rozhodnutí dítěte.**“ (III. ÚS 3462/14)

*„V souladu s principy vyjádřeným v Úmluvě o právech dítěte je **vyloučeno, aby kterýkoli z rodičů nutil dítě k plnění povinností všemi prostředky.**“ (III. ÚS 3462/14)*

Je tomu tak proto, že „**otázka povinnosti jednoho z rodičů aktivně působit na nezletilého k tomu, aby i proti své vůli udržoval styk s druhým z rodičů, resp. možnosti toto aktivní působení vynucovat prostřednictvím právních nástrojů v rámci výkonu rozhodnutí, je v obecné rovině dle názoru Ústavního soudu neřešitelná (...), neboť vždy je třeba vycházet čistě z individuálního rozměru každého jednotlivého případu. Rodinné vztahy jsou totiž primárně založeny na jiných než právních normativních systémech, a proto právo, byť má a musí do těchto vztahů vstupovat (...), musí být interpretováno a aplikováno nikoli mechanicky, formalisticky, ale citlivě, s výlučným ohledem na svůj účel. Rodina není obchodní společnost, právně nelze uchopit a vymezit všechny vazby mezi rodinnými příslušníky.**“ (II. ÚS 3765/11)

Jakýkoliv nátlak na dítě a nucení ke styku s otcem či matkou by mohly znamenat pouze další negativní postoj dítěte vůči nim. To vše by se navíc mohlo odrazit i ve vztahu dítěte k tomu z rodičů, který dítě ke kontaktu s tím druhým nutí (II. ÚS 3765/11). Totéž platí i pro soud. „*Je totiž prokázáno, že čím více se věk dítěte blíží jeho dospělosti, což je však věk velmi individuální (většinou od 16 let výše), tak **pokud bude finální rozhodnutí ve výrazném protikladu s vyjádřenými preferencemi pubertálního dítěte, lze očekávat značné komplikace.** Nezletilý puberták, který se cítí být dospělým, si totiž v tomto vývojovém období dokáže již velmi tvrdě prosazovat prostředky, proti kterým jsou bohužel ostatní autority úplně bezmocné.*“^[2]

Jinými slovy, „*povinnost použít donucovacích prostředků za účelem navázání styku mezi rodičem a dítětem není podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva absolutní, neboť při úvaze o tom, zda je takové vynucování vhodné, je vždy nutné brát ohled na svrchované zájmy nezletilého a práva, která mu přiznává Úmluva o právech dítěte.*“ (IV. ÚS 25/03)

To platí jak pro výkon předběžného opatření, tak i pro výkon běžného rozhodnutí soudu. Zákon sice stanoví, že **soud nařídí výkon rozhodnutí uložením pokuty až 50 000 Kč** proti tomu, kdo neplní dobrovolně soudní rozhodnutí nebo soudem schválenou dohodu o péči o nezletilé dítě, popřípadě o úpravě styku s ním (§ 502 odst. 1 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů). Tato pravidla vztahující se zpravidla na rodiče, který je povinen nezletilé dítě na styk s druhým rodičem připravit, se však nepoužijí tehdy, odporuje-li rozhodnutí vůli dítěte, které je schopno posoudit důsledky svého jednání a uvědomit si je.

„Pokud je předmětem řízení ve věci péče o nezletilé úprava styku rodiče s nezletilým dítětem, nelze při soudním vynucování styku postupovat tak, aby návrh na výkon předběžného opatření se stal procesním prostředkem sloužícím výhradně k tomu, jak za "každou cenu", v daném případě proti vůli i proti zájmům nezletilého, postupovat tak, aby bylo dosaženo ochrany, byť i oprávněného zájmu jednoho z rodičů na realizaci styku s nezletilým.“ (IV. ÚS 25/03)

Proto lze dospět k závěru, že „**výkon rozhodnutí použitím donucovacích prostředků není někdy**

nejen žádoucí, ale ani vhodný tam, kde **může** (...) **způsobit větší škody na psychice nezletilého, než je možné a přípustné s ohledem na jeho zájem.**“ (IV. ÚS 25/03)

Je tomu tak z důvodu, že „institut nařízení výkonu rozhodnutí není určen k tomu, aby se stal nástrojem násilné změny projevů vůle nezletilého dítěte, pokud jeho rozhodnutí nebylo úmyslně ovlivněno třetími osobami. Pokud nelze dítě i přes adekvátní výchovné působení přesvědčit, že má jít k otci, **jeví se ukládání pokut jako nesmyslné** a neplní zákonem předvídaný účel, tj. zajistit splnění povinnosti.“ (III. ÚS 3462/14)

Závěr

Je-li nezletilé dítě dostatečně rozumově a emocionálně vyspělé, je nutné jeho odmítavý názor k jednomu z rodičů jak při rozhodování o péči o něho případně o úpravě styku s ním, tak i při výkonu takového rozhodnutí respektovat, pokud je zároveň prokázáno, že se jedná o jeho svobodnou vůli.

V opačném případě je třeba vždy vycházet z premisy, „že být spolu znamená pro rodiče a jeho dítě jeden ze základních prvků rodinného života a v nejlepším zájmu dítěte zpravidla je péče a výchova ze strany obou rodičů.“ (II. ÚS 424718) To znamená odmítanému rodiči právo na péči o dítě či styk s ním založit a takové rozhodnutí v případě jeho porušování také následně vymáhat ukládáním pořádkových pokut.

JUDr. Jiří Brož, LL.M.

Advokátní kancelář Brož, Sedlatý s.r.o.

Atrium Flora
Budova A
Vinohradská 2828/151
130 00 Praha 3

Tel.: +420 246 028 028
Fax: +420 246 028 029
e-mail: info@broz-sedlaty.cz

[1] Publikována jako sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí ČSFR č. [104/1991](#) Sb., ve znění sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. [41/2010](#) Sb. m. s.

[2] Hoblíková, Ž., Kropáčková, J. Zjišťování názoru dítěte v soudním řízení - mezioborová studie.

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)